

II. Организация на дубровнишките колонии въ българските земи.

Дипломатическия гений на малката република на Св. Влахъ твърде скоро успя да използва политическото приятелство съ Турция. Макарь отдѣлени отъ нея съ земитѣ на независима Босна и държавицата на херцога Стефанъ Вукчичъ (Stephan Vukčić) дубровчанитѣ добиха възможността още презъ 60-тѣхъ години на XV в. да посѣщаватъ по-големитѣ градове на обширната Отоманска империя и да извличатъ голѣми изгоди отъ търговския обмѣнъ на стоки между италиянскитѣ градски републики и богатитѣ съ сурови материали турски тържища. Намиращъ се на естествената географическа граница между два различни по своята стопанска и културна сжщностъ свѣта, Дубровникъ билъ предопредѣленъ за необходимъ посрѣдникъ между промишленитѣ и културни градски републики на Апенинския полуостровъ и лишенитѣ отъ индустрия и подтиснати и назаднали въ културно отношение земи на Балканския полуостровъ. Използуващи умѣло политическитѣ връзки съ всички околни народи, дубровчанитѣ запазили въ продължение на три вѣка тази роля на естественъ посрѣдникъ между изтока и запада, която носила не само стопански изгоди на републиката, но и славата на единствено културно огнище за подтиснатитѣ отъ Турция народности. Както политическата, тъй и културно-религиозната история на балканскитѣ народи презъ 16 и 17 в. сж свързани непрекъснато съ името на Дубровникъ. Не само идеитѣ за политическо освобождение на българитѣ, но и голѣмата културно-религиозна пропаганда всрѣдъ българския народъ сж идвали презъ и отъ Дубровникъ. Това е била една пълна съ културни и политически придобивки вѣковна деятельность, въ чиято основа сж били полегнали голѣмитѣ стопански резултати и непосредственитѣ материални изгоди за дубровчанитѣ отъ тѣхната търговия въ българскитѣ земи. Това положение на посрѣдникъ въ размѣната на суровитѣ произведения на балканскитѣ народи съ манифактурнитѣ произведения на италиянскитѣ градски републики е обуславяло богатството на малката дубровнишка република. Това нейно положение въ стопанската история на земитѣ на Балканския полуостровъ презъ 15 и 16 вѣкъ не останало незабелязано дори и отъ съвременницитѣ на онази епоха. Въ своето пжтуване отъ Венеция за Цариградъ презъ 1575 г. Яковъ Соранцо като описва подробно стопанския подъемъ на Дубровникъ презъ него време казва: „Презъ този градъ преминава голѣма търговия, особено онази, която отъ тукъ отива за турскитѣ земи и сжщо онази за западъ, като донася на жителитѣ му голѣми изгоди“¹⁾. Разположенъ на търговския пжтъ отъ

¹⁾ P. Matković, Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI veka. Rad. jugoslav. Akad. kn. 124, стр. 20.